

Ислом Нури

3-қисм

Турмуш қуриш ва валий бўлиш шартлари

САВОЛ: Валий ким бўлади. Мен муслима аёлман, катта акам валий бўла оладими?

Жавоб: Аллоҳга ҳамдлар бўлсин!

Исломда никоҳнинг 3 та шарти бор:

- 1) Иккала тараф ҳам никоҳни ман қилувчи: бир-бирига - хоҳ қон орқали, хоҳ эмиқдошлик орқали (радаъа) — маҳрам бўлиш ёки эркак кофир аёл эса муслима бўлиши каби тўсиқлардан ҳоли бўлиши.
- 2) Валий ёки унинг вакили мен сизга фалончини турмушга (тан маҳрамлигига) бердим» дейиши.
- 3) Куёв ёки унинг вакили “қабул қилдим”, - ёки шунга ўхшаш сўзни айтиши.

Никоҳнинг тўғри бўлиш шартлари қуйидагилар:

- 1) Куёв ва келинни — исмларини айтиш, уларга ишора қилиш ёки сифатлаш билан таъйин қилиниши.
- 2) Куёвнинг ҳам келиннинг ҳам бир-биридан кўнгли тўлиши. Абу Салама айтади бизга Абу Хурайра айтдики, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам шундай деган эканлар:

□□□□ □□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□ □□□□ □□□□ □□□□□□□□ □□□□ □□□□

Ислом Нури

Аллоҳ таоло Қуръонда никоҳ тўғрисида валийларга мурожат қилиб: «Ўз ораларингиздаги ёлғизларни никоҳлаб беринглар». - деган. (Нур:32)

“Жувон ўз розилигини бериб буюрганидан кейин турмушга чиқарилади. Бокиранинг изни олингандан сўнг турмушга чиқарилади». Саҳобалар розияллоху анхум сўрадилар: “Ё Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи ва саллам, унинг изини қандай биламиз. (Чунки у айтишга жуда уяладику?)” Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи ва саллам: “Унинг сукут сақлашидан”, - дедилар. Имом Бухорий ривояти.

3) Аёлнинг никоҳини боғловчи киши яъни унинг валийси бўлиши. Аллоҳ таоло Қуръонда никоҳ тўғрисида валийларга мурожат қилиб: «Ўз ораларингиздаги ёлғизларни никоҳлаб беринглар». - деган. (Нур:32)

Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи ва саллам шундай марҳамат қилганлар:

«Валийсининг ризосисиз турмушга чиққан аёлнинг никоҳи ботил, никоҳи ботил, никоҳи ботил». Имом Термизий, 1021 ва бошқалар ривояти, саҳиҳ ҳадис.

4) Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи ва саллам айтганларидек гувоҳларнинг ҳозир бўлиши:

Ислом Нури

Валийнинг шартлари қуйидагилар:

“Валий ва икки адолатли гувоҳи бўлмаган никоҳ никоҳ эмас». Табароний «Муъжамул Кабир» да келтирган; “Саҳиҳ ал-Жами”га ҳам қаранг, 7558.

Никоҳни эълон қилиш ҳам муҳим. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам дедилар: “Никоҳни эълон қилинглари». Имом Аҳмад ривояти “Саҳиҳ ал-Жомий”да ҳасан дейилган, 1072.

Валийнинг шартлари қуйидагилар:

- 1) Ақли расо бўлиши;
- 2) Балоғат ёшида бўлиши;
- 3) Озод бўлиши (қул бўлмаслиги керак);
- 4) Келин билан бир хил динда (муслмон) бўлиши;

Кофирнинг муслмон эркак ёки муслимага валий бўлиши ва муслмоннинг кофир эркак ёки аёлнинг валийси бўлиши жоиз эмас. Аммо кофир кофирага валий бўлиши мумкин, ҳатто улар бошқа-бошқа динда бўлсалар ҳам жоиз. Муртад ҳеч кимга валий бўла олмайди.

5) Адолатли бўлиши (яъни, фосиқ бўлмаслиги); Бу шарт баъзи олимлар наздида. Аммо уларнинг баъзилари, кишининг валий бўла олиши учун унинг ташқи кўринишига эътибор қаратиш кифоя деган бўлсалар, яна баъзилари, валий аёлнинг манфаатларига тўғри ёндаша оладиган

Ислом Нури

бўлиши етарлидир, деганлар.

6) Эркак киши бўлши; Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтганлар:

«...»

“Ҳеч бир аёл бошқа бир аёлни турмушга узатиши (никоҳлаши) мумкин эмас ва ҳеч бир аёл ўзини ўзи узатиши (никоҳлаши) ҳам мумкин эмас.” Ибн Можа ривоят қилган, 1782, “Саҳиҳ ал-Жомиъ”, 7298.

7) Никоҳ талаблари ва келин-куёв бир-бирларига муносиб эканини англай оладиган даражада ақлли ва катта ёшли бўлиши;

Фақиҳлар валийликка муносиб кишиларнинг тартибини баён қилганлар. Яқин валийдан узоқроқ валийга унинг йўқлиги ёки шартларнинг етишмаслиги сабаблигина ўтилади. Аёлнинг валийси энг биринчи унинг отаси, кейин у (ота) васият қилган киши, сўнг отасининг отаси, буларнинг силсиласи ҳар қанча юқори бўлса ҳам (масалан: отасининг отасининг отаси), сўнг аёлнинг ўғли, сўнг унинг ўғиллари, уларнинг силсиласи ҳар қанча паст бўлса ҳам (масалан: ўғлининг ўғлининг ўғлининг ўғли) сўнг туғишга ака-укаси, сўнг отабир ака-укаси сўнг мазкур ака-укаларнинг ўғиллари, сўнг ота-она бир амакиси, сўнг отабир амакиси сўнг мазкур амакиларнинг ўғиллари. Демак, валийларнинг тартиби худди меросдаги асабаларнинг тартиби каби экан. Мусулмонлар амири (ёки унинг ўрнини ўтовчи қози) валийси бўлмаган ҳар бир муслима аёлнинг валийсидир. Аллоҳ энг яхши билувчидир.

Ислом Нури

Шайх ал-Мунажжид

унаштирилган қизнинг дадаси намоз ўқимайди

САВОЛ: Агар қизнинг дадаси намоз ўқимаса, никоҳнинг тўғри бўлиши учун нима қилиш керак?

Жавоб: Аллоҳга ҳамдлар бўлсин!

Қизнинг дадаси анчадан бери беш вақт намозни ўқимаётган бўлса, у қизига валий бўлишга лойиқ эмас. Валийликка бошқа муносиб киши изланглар. Айтиб ўтганимиздек қизнинг акаси бўлса, у синглисининг валийси бўлиши мумкин.

Шайх ал-Мунажжид

Агар муслиманинг ота-онаси кофир бўлса, унинг валийси ким бўлади?

САВОЛ: Ассаламу алайкум.

Келиб чиқишим мусулмон оиладан. Шунга қарамай – ҳаётимнинг “қора кунлари” деб атайдиганим – жоҳилий амаллардан иборат бир қанча йилларни бошдан кечирдим. Алҳамдулиллаҳ, Аллоҳ мени яна ҳидояти билан сийлади. Аллоҳнинг хоҳиши билан Исломни қабул қилган (аслида насроний бўлган) қиз билан алоқа қилиб келаман. Биз келишиб тезроқ никоҳдан ўтмоқчи бўлдик. Муаммо шуки, у мутаассиб насроний оиладан келиб чиққан, унинг отаси черков бошқарувчиси эканини айтмаса ҳам бўлаверади. Унинг оиласи бизнинг келишувимиздан хабар топганларидан бошлаб бизни ажратиш учун қўлларидан келган барча нарсани қилишга уринмоқдалар. Биз қизнинг Исломни қабул қилгани ҳақида уларга ҳеч нарса деганимиз

Ислом Нури

йўқ. Ҳозирга келиб у ўз оиласига қарши бўлиб, уларни тарк қилди. Шунга қарамай, шу алфозда кетиш қийин эканлигини биламиз. Биз бир-биримизни жуда севамиз. Менинг тушунишимча, Исломий қонунлар никоҳда аёл ўз оиласидан бўлган бир валий билан бирга бўлишини талаб қилади.

Биринчи саволим: унинг оиласининг розилигисиз турмуш қуришимиз Исломий қонунларга тўғри келадими?

Иккинчи саволим: Агар тўғри келса унинг валиси ким бўлади? Унинг оиласидан ҳич ким бизнинг алоқаларимизга рози эмас.

Олдиндан раҳмат, ассаламу алайкум.

Жавоб: Аллоҳга ҳамдлар бўлсин!

Биринчидан: илмсизлик ва тушунмовчилик туфайли жоҳилиятга қилган қора саёҳатингиздан кейин яна Ўзининг Тўғри йўлига бошлаган Аллоҳга тинимсиз шукр қилишингизни таклиф қиламан. Ҳаётингизнинг шу нуқтасидан бошлаб, Аллоҳнинг марҳамати учун миннатдорчилик ҳиссини кўрсатиш учун, Унга бўлган бурчингизни бажаришингиз ва Унинг ғазабини келтирадиган амаллардан ўзингизни сақлашингиз керак. Сиз учун Аллоҳ таоло бошқа барча нарсалардан кўра муҳимроқ бўлиши керак. Ўша даврда қўлдан бой берган нарсаларингизни бундан кейин ибодатларга бўлган муҳаббатингизни икки карра орттириб ва яхши ишларни қилишга шошилиш билан қайта қўлга киритишингиз мумкин.

Иккинчидан: Аллоҳга ҳамдлар бўлсин, бу қиз Исломни қабул қилганидан бошлаб, унинг кофир оила аъзоларидан ҳеч бири унинг

Ислом Нури

ҳақларини ҳимоя қилувчи (валийси) бўла олмайди; кофир муслима учун валийликка лойиқ эмас. Агар сиз яшаб турган жойда мусулмонлар жамиятининг аҳволини тартибга солиб туришга қодир бирорта мусулмон бўлса, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг ҳадиси мубораклари асосида у валий бўлиши мумкин: “Валийсиз никоҳ дуруст эмас. Кимнинг валийси бўлмаса султон унга валий бўлур». ибн Можа ва имом Аҳмад, 1880, “Саҳиҳ ал-Жамии”, 7556.

Агар шундай кучга эга мусулмон киши йўқ бўлса, унда мусулмонлар идорасининг раҳбарлари ёки Исломий марказларнинг директорлари каби обрўли ва юқори ахлоқли биронта мусулмон ёки у ернинг имоми кабиларнинг биронтаси афзал деб топилади ва қизнинг розилиги билан никоҳни тамомига етказди.

Шайх ал-Мунажжид